

Barns delaktighet genom besök hos närstående som vårdas på en intensivvårdsavdelning

Susanne Knutsson

Leg. Sjuksköterska

AKADEMISK AVHANDLING

Som för avläggande av filosofie doktorsexamen med vederbörligt tillstånd av Institutionen för vårdvetenskap och hälsa vid Sahlgrenska Akademin, Göteborgs Universitet offentligan försvaras i Hörsal Arvid Carlsson, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg, måndagen den 18 december 2006 kl 13.00-16.00

Fakultetsopponent är Professor Terese Bondas
Institutionen för vårdvetenskap, Högskolan i Borås

Avhandlingen baseras på följande delarbeten:

1. Knutsson S., Otterdahl C. & Bergbom I. (2004) Visits of children to patients being cared for in adult ICUs: policies, guidelines and recommendations. *Intensive & Critical Care Nursing* 20, 264-274.
2. Knutsson S. & Bergbom I. Nurses' and Physicians' viewpoints regarding children visiting/not visiting adult ICUs. Submitted.
3. Knutsson S. & Bergbom I. Custodians' viewpoints and experiences from their child's visit to an ill or injured nearest being cared for at an adult intensive care unit. In press in *Journal of Clinical Nursing*.
4. Knutsson S., Pramling Samuelsson I., Hellström A-L. & Bergbom I. Children's Experiences of Visiting a Seriously Ill/Injured Relative Being Cared for at an Adult ICU. Submitted.

Artikel I och II publiceras med tillstånd från tidskriften.

Sahlgrenska Akademin
Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Göteborgs Universitet
Göteborg

ABSTRAKT

Syfte: Att undersöka och beskriva villkor och förutsättningar för minderåriga barn att vara delaktiga genom att besöka en närstående som vårdas på en intensivvårdsavdelning (IVA) samt hur vårdnadshavarna upplever sitt barns besök och hur barnen själva upplever det.

Bakgrund: Historiskt sett har intensivvårdsavdelningar varit restriktiva till besök av närstående. Under 1960-70 talet blev besökspolicys mindre restriktiv. Syskonbesök inom den pediatriiska vården är idag en norm. Däremot är minderåriga barns besök hos vuxna närstående som vårdas på intensivvårdsavdelningar inte helt accepterat samtidigt som det i samhället har vuxit fram en inställning att barn ska vara delaktiga i det som händer familjen. Minderåriga barns besök på IVA är troligtvis avhängigt flera förhållanden och beslut. Ställningsstagandet till besök på IVA kan vara mer komplicerat än på andra sjukvårdsinrättningar beroende på patienternas allvarliga tillstånd, intensiva vård- och behandlingsinsatser samt teknisk apparatur och lokalmässiga förutsättningar.

Metod: I delstudie I - II användes en kvantitativ, beskrivande jämförande multicenterdesign där 56 avdelningschefer respektive 161 sjuksköterskor och 130 läkare besvarade ett frågeformulär. I delstudie III användes en kvantitativ, beskrivande design där 30 vårdnadshavare till barn som besökt en närstående som vårdas på IVA besvarade ett frågeformulär. I delstudie IV användes en hermeneutisk ansats i kombination med en barnintervjumetodologi. Intervjutexter med 28 barn tolkades för att förstå och beskriva barns upplevelser av att besöka en närstående som vårdas på IVA.

Resultat: Delstudierna visar att avdelningschefer, sjuksköterskor, läkare och vårdnadshavare som låtit barn besöka är av den uppfattningen att barn ska få besöka närstående som vårdas på IVA. Alla barn tyckte att det var bra att de fick besöka sin närstående och inget barn sa att de ångrade sitt besök. Det som möjliggör eller hindrar barns besök var begränsade besökstider, avsaknad av policys/skriftliga riktlinjer för besök, för information och bemötande och för vilka råd man kan ge till närstående/vårdnadshavare. Andra hinder är avsaknad av initiativ från vårdteamet till de närstående att besöka, att sjuksköterskor och läkare delvis har olika inställning till barns besök och att det även finns skillnader mellan läkare och mellan sjuksköterskor. De vanligaste skälen mot barns besök som sjuksköterskor och läkare angav var: patienten är svårt skadad/ser svårt sjuk ut och är illa tilltygad utseendemässigt (50 %); IVA omgivningen var skrämmande för barnet (50 %), infektionsrisken för barnet (36 %) och för patienten (56 %). 23 % av läkare och sjuksköterskor ansåg att barn kan ta psykisk skada av att besöka. De barn som besökte en närstående sade att de blev glada och lugnade av att besöka och de tyckte det var skönt att få se och träffa sin närstående. Några barn upplevde att de till en början blev rädda men att de sen vande sig. Vårdnadshavarna tyckte att besöket var bra, positivt och lärorikt för barnen och att det gav barnen insikt i den närståendes situation, dessutom uppgav de att besöket verkade vara bra och positivt för barnets välbefinnande och hälsa.

Sammanfattning: Avdelningschefer, sjuksköterskor och läkare på IVA, vårdnadshavare som låtit barn besöka närstående som vårdas på IVA och de barn som besökt på IVA är positiva till barns besök. Samtidigt finns det hinder för sådana besök och policys/riktlinjer för handhavande vid barns besök saknas. Barn kan göras delaktiga i det som händer familjen och den svårt sjuke/skadade närstående genom besök till den närstående på IVA. Genom att besöka barnet i dessa livsavgörande skeenden, känna delaktighet i det som händer den sjuke/skadade närstående och familjen och i detta finna en mening och därmed förståelse av det som händer. Genom att barnen känner sig betydelsefulla och delaktiga så blir det friare att ställa frågor om t.ex. livet och om sorg och död. På det viset bidrar vårdandet om det besökande barnet till att stötta familjen. Barnens delaktighet genom besök kan därmed bidra till en tillämpning av en mer familjeinriktad vård.

Keywords: critical care, intensive-care-unit, intensive-care-nursing, intensive-care-unit-policies, visiting policies, visiting restrictions, visiting intensive care unit, visitors-to-patients, child, nurses, physician, nursing, visiting experiences, parents' experiences, children's experiences, children visiting, attitudes, hermeneutics.